

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2019 – 2022

(skrajne daty)

Rok akademicki ...2020/2021.....

1.1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE/MODULE

Nazwa przedmiotu/ modułu	Teorie wiedzy
Kod przedmiotu/ modułu*	F 1. 36.
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Filozofii
Kierunek studiów	Filozofia
Poziom kształcenia	Studia pierwszego stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr studiów	Rok III, semestr II
Rodzaj przedmiotu	Specjalizacyjny
Koordinator	dr Marek Bosak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	wykład: dr Marek Bosak ćwiczenia: mgr P. Jaskółka

* - zgodnie z ustaleniami na wydziale

1.2. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr nr	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt ECTS
6	15	15							2

1.3. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.4. Forma zaliczenia przedmiotu/ modułu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ĆWICZENIA: ZALICZENIE Z OCENĄ

WYKŁAD: ZALICZENIE

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

STUDENT POWINIEN DYSPONOWAĆ PODSTAWOWĄ WIEDZĄ W ZAKRESIE HISTORII FILOZOFII, TEORII BYTU, TEORII POZNANIA, ROZPOZNAWAĆ GŁÓWNE KIERUNKI I NURTY FILOZOFII, IDENTYFIKOWAĆ CHARAKTERYSTYCZNE POSTACI I SYSTEMY FILOZOFICZNE A TAKŻE PREZENTOWAĆ UMIEJĘTNOŚĆ ANALITYCZNEJ I KRYTYCZNEJ PRACY Z TEKSTEM FILOZOFICZNYM.

3. CELE, EFEKTY KSZTAŁCENIA, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1. Cele przedmiotu/modułu

C1	Znajomość genezy i historii zagadnień dotyczących teorii wiedzy
C2	Umiejętność rozpoznania i definiowania głównych przedstawicieli i stanowisk z zakresu teorii wiedzy
C3	Świadomość aktualności problemów wiedzy i jej teorii

3.2 EFEKTY KSZTAŁCENIA DLA PRZEDMIOTU/ MODUŁU (WYPEŁNIA KOORDYNATOR)

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu (modułu)	Odniesienie do efektów kierunkowych (KEK)
K_W01	absolwent zna i rozumie - miejsce i znaczenie filozofii w relacji do nauk, jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną	P6S_WG
K_U01	absolwent potrafi poprawnie stosować terminologię filozoficzną, formułować problemy, tezy, własne poglądy; dobrać i stosować właściwe metody i narzędzia w tym zaawansowane techniki informacyjno-komunikacyjne; identyfikować normatywne ugruntowanie instytucji społecznych i normatywne uwarunkowania zjawisk społecznych	P6S_UW
K_U02	absolwent potrafi stosować typowe strategie argumentacyjne, konstruować argumenty krytyczne, formułować odpowiedzi na krytykę; interpretować tekst filozoficzny, słuchać ze zrozumieniem ustnych prezentacji idei i argumentów filozoficznych, analizować te idee i argumenty (uzasadniać i krytykować), wykrywać zależności między tezami oraz zależności między ideami filozoficznymi a procesami społecznymi i kulturalnymi	P6S_UK
K_K01	absolwent jest gotów do krytycznej oceny posiadanej przez siebie wiedzy, przyjmowania nowych idei, zmiany opinii w świetle dostępnych danych i argumentów; do formułowania propozycji rozwiązania rozpoznanych problemów	P6S_KK

3.3 TREŚCI PROGRAMOWE (wypełnia koordynator)

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Wiedza – podstawowe pytania, problemy, ujęcia i warunki
Wiedza a prawda, przekonanie i uzasadnienie, problem Gettier'a i próby jego rozwiązania
Spór o źródła wiedzy Racjonalizm Empiryzm Intuicjonizm
Pytanie o przedmiot wiedzy Realizm teoriopoznawczy Idealizm teoriopoznawczy
Problem prawomocności wiedzy Absolutyzm Relatywizm Relatywizm
Wiedza a nauka, filozofia oraz inne dziedziny kultury

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne ćwiczeń
Ćw.1. Teorie wiedzy: horyzont problemowy i uściślenia semantyczne. Co to jest „wiedza”? Jakie są jej źródła? Co może być przedmiotem wiedzy? Co to znaczy: być podmiotem wiedzy i posiadać wiedzę? „Klasyczna” koncepcja wiedzy – wiedza, jako „prawdziwe, uzasadnione przekonanie”. Analiza definicji: warunek prawdziwości, uzasadnienia i przekonania.
Ćw.2. Antyczne koncepcje wiedzy – wybrane propozycje Między <i>episteme</i> a <i>doksa</i> – „prawda zmysłów” a „prawda rozumu”. Demokrytejska teoria wiedzy (poznanie „jasne” i „ciemne”). Platońskie metafory, jako obrazy drogi wiedzy: metafora słońca, odcinka i jaskini. Sofistyka: Protagoras i jego relatywizm – zasada <i>homo mensura</i>. Źródła nihilizmu poznawczego Gorgiasza, treść, znaczenie i konsekwencje jego „trylematu”. Postawa sceptyczna jako przeciwstawienie dogmatyzmowi i filozofii akademickiej. Zadanie powstrzymywania się od sądów, paradoksalność owej tezy i jej skutek.
Ćw.3. Problem wiedzy w filozofii średniowiecza Średniowieczna myśl arabska (<i>Księga wiedzy</i> Awicenny) wobec „oświeconej niewiedzy” Mikołaja z Kuzy. Filozofia jako droga wiedzy o Bycie Koniecznym: pojęcie Bytu Koniecznego – jego specyfika, istota i rola (poznanie, wola, mądrość); koncepcja przyczynowania – emanacja i manifestacja; istota a istnienie w ramach Bytu Koniecznego. Ograniczenia wnioskowania o jednym, nieskończonym wszechświecie (absolutna równość tego, co Najwyższe, a powszechna różność i różnorodność zjawisk świata, niedokładność sztuki rachunkowej w astronomii, matematyce, muzyce, arytmetyce); nieskończoność negatywna – Absolutnie Największe a nieskończoność prywatywna wszechświata.
Ćw.4. „Tyle mamy władzy, ile wiedzy” – koncepcja wiedzy F. Bacona Rola eksperymentu w odkrywaniu mechanizmów przyrody. Praktyczne znaczenie wynalazków. Krytyka wiedzy spekulatywnej i kontemplatywnej. Krytyka sylogizmu. Rola indukcji eliminacyjnej i współpraca zmysłów z rozumem. Rozumienie cytatu: „umysłowi ludzkiemu nie trzeba skrzydeł, lecz ołowiu”. Teoria idoli: plemienia, jaskini, rynku, teatru i ich znaczenie.
Ćw.5. „Cogito ergo sum” Kartezjusza, czyli nowy paradygmat wiedzy. Odkrycie <i>cogito</i> jako źródła wiedzy. Waga i znaczenie „zwrotu ku podmiotowi”. Wątpliwości dotyczące istnienia świata zewnętrznego. Co mogę poznać i co mogę wiedzieć? Czego mogę być absolutnie pewien? Znaczenie „sceptycyzmu metodologicznego” jako drogi do wiedzy. Narzędzia rozumu: intuicja, dedukcja, analiza i synteza. Bóg jako fundament prawomocności poznania.
Ćw.6. Nowożytne spory o źródła wiedzy – Locke, Berkeley, Hume. Locke: problem świata zewnętrznego: skąd wiem to, co wiem? Jakości pierwotne i wtórne. Spór o naturę i genezę idei. Krytyka idei wrodzonych. Umysł jako <i>tabula rasa</i>. Podział idei na proste i złożone. Problem idei negatywnych. Berkeley: <i>Esse est percipi</i>; redukcja ontologii do epistemologii. Problem realizmu epistemologicznego. Kwestia idei ogólnych (niemożliwe, niepotrzebne, prowadzą do sprzeczności). Fenomenalizm i immaterializm. Rola Boga i kwestia trwałości istnienia. Hume: impresje zmysłowe, refleksywne, idee pamięci i wyobraźni. Problematyczność indukcji i krytyka

związku przyczynowego.
Ćw.7. Pozytywistyczna teoria wiedzy Pojęcie i wyznaczniki „wiedzy pozytywnej” (naukowość, rozstrzygalność problemów, intersubiektywność, pewność). Empiryczna metoda jako weryfikacja teorii. Od pytań o „dlaczego” do pytań o „jak”? Pozytywizm logiczny – neopozytywizm (dane empiryczne, język matematyczno-logiczny, rola fizyki).
Ćw.8. Wiedza w obszarze skuteczności politycznej Złożoność podziału na „teorię i praktykę”. Kant, Fichte, Hegel, Habermas. Od „mądrości naukowej” do „mądrości politycznej”. Isaaca Berlina propozycja „zmysłu politycznego”. John Rawls i koncepcja „rozumu publicznego”. Richard Rorty i jego ironia wobec przygodności.

3.4 METODY DYDAKTYCZNE

Wykład: wykład problemowy/wykład z prezentacją multimedialną/ metody kształcenia na odległość

Wykład: wykład problemowy

Ćwiczenia:

- indywidualna lektura zadanych tekstów jako podstawa przygotowania do zajęć
- wspólna analiza wybranych tekstów
- dyskusja w grupie ćwiczeniowej na temat problemów pojęć i postaci pojawiających się w tekstach
- proponowanie możliwości interpretacji wyżej wymienionych kwestii

4 METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
K_W01	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ, KOLOKWIMUM / TEST	w, ćw.
K_U01	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ, KOLOKWIMUM / TEST	w, ćw.
K_U02	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ, KOLOKWIMUM / TEST	w, ćw.
K_K01	OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ, KOLOKWIMUM / TEST	w, ćw.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ćwiczenia: podstawowym warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest aktywna obecność studenta na zajęciach.

Kryterium oceny werbalnej aktywności na zajęciach jest:

informacyjna zawartość wypowiedzi

logiczna spójność

umiejętność dostrzegania zależności między, różnorodnymi

rozwiązaniami teoretycznymi

Wpływ na ocenę końcową mają także wyniki uzyskane z prac pisemnych.

wykład: Rozmowa - oceniana jest znajomość treści wykładu

5. Całkowity nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych efektów w godzinach oraz punktach ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	Wykład 15 godz., Ćwiczenia 15 godz.,
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	20
SUMA GODZIN	52
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Wykład:

A. Nowakowski, *Uzasadnienie epistemiczne*, Wyd. UMCS Lublin 2011

R. Rorty, *Filozofia a zwierciadło natury*, przeł. M. Szczubiałka, Wyd. Spacja, Warszawa 1994

I. Pawelska (red). „Racjonalność a styl myślenia”, Wyd. IFiS PAN, Warszawa 1992

Ćw.1

Teksty źródłowe:

Nowakowski A., *Uzasadnienie epistemiczne*, Lublin 2011, s. 17-33, 48-64

Ćw.2

Teksty źródłowe:

Paczkowski P., Kubala K., [red.], *Antologia filozofii antycznej. Od Talesa do Plotyna*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1998

Pacewicz A., *O „klasycyzmie” klasycznej koncepcji wiedzy*, [w:] D. Leszczyński (red.), *Wiedza*, Wrocław 2013, s. 9-29

Ćw.3

Teksty źródłowe:

Awicenna, *Księga wiedzy*, przeł. B. Składanek, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1974

Mikołaj z Kuzy, *O oświeconej niewiedzy*, przeł. I. Kania, Wydawnictwo Znak, Kraków 1997

Ćw.4

Teksty źródłowe:

Bacon F., *Novum Organum*, przeł. J. Wikariak, Warszawa 1955

Bacon F., *Eseje*, przeł. Cz. Znamierowski, Warszawa 1959

Ćw.5

Teksty źródłowe:

Descartes R., *Medytacje o filozofii pierwszej*, przeł. J. Hartman, Kraków 2002

Descartes R., *Rozprawa o metodzie właściwego kierowania rozumem i poszukiwania prawdy w naukach*, przeł. T. Żeleński-Boy, Kęty 2002

Ćw.6

Teksty źródłowe:

Locke J., *Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego*, t. 1, przeł. B. J. Gawecki, Warszawa 1955

Locke J., *Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego*, t. 2, przeł. B. J. Gawecki, Warszawa 1955

Berkeley G., *Traktat o zasadach ludzkiego poznania, w którym poddano badaniu główne przyczyny błędów i trudności w różnych dziedzinach wiedzy oraz podstawy sceptycyzmu, ateizmu i niewiary*, przeł. J. Salamon, Kraków 2004

Hume D., *Badania dotyczące rozumu ludzkiego*, przeł. D. Misztal i in., Kraków 2004

Ćw.7

Teksty źródłowe:

Comte A., *Metoda pozytywna w szesnastu wykładach*, przeł. W. Wojciechowska, Warszawa 1961

Comte A., *Rozprawa o duchu filozofii pozytywnej*, przeł. J. K. Kęty 2001

Buczyńska-Garewicz H., *Koło Wiedeńskie*, Toruń 1993

Kołakowski L., *Filozofia pozytywistyczna: od Hume'a do Koła Wiedeńskiego*, Warszawa 1966

Ćw.8

Teksty źródłowe:

Żardecka-Nowak M., *Skuteczność polityczna i prawda naukowa, czyli jak to, co praktyczne łączy się z tym, co teoretyczne*, [w:] D. Leszczyński (red.), *Wiedza*, Wrocław 2013, s. 349-363

Literatura uzupełniająca:

Feyerabend P. K., *Dialogi o wiedzy*, przeł. J. Nowotniak, Warszawa 1999

Fichte J. G. F., *Teoria wiedzy. Wybór pism*, t. 1, przeł. M. Siemek, Warszawa 1996

Leszczyński D., (red.), *Wiedza*, Wrocław 2013

Motycka A., (red.), *Wiedza a podmiotowość*, Warszawa 1998

Motycka A., (red.), *Wiedza a kultura*, Warszawa 2007

Pietruska-Madej E., Strawiński W., (red.), *Z problemów współczesnej teorii wiedzy*, Warszawa 1995

Pietruska-Madej E., *Wiedza i człowiek. Szkice o filozofii Karla Poppera*, Warszawa 1997

Popper K. R., *Droga do wiedzy. Domysły i refutacje*, przeł. S. Amsterdamski, Warszawa 1999

Quine W. V., *Granice wiedzy i inne eseje filozoficzne*, przeł. B. Stanosz, Warszawa 1986

Rainko S., *Dwa paradygmaty. Esej z teorii wiedzy*, Warszawa 2011

Rawls J., *Teoria sprawiedliwości*, przeł. M. Panufnik i in., Warszawa 2009

Rawls J., *Liberalizm polityczny*, przeł. A. Romaniuk, Warszawa 2012

Rorty R., *Przygodność, ironia i solidarność*, przeł. W. J. Popowski, Warszawa 2009
Rorty R., *Filozofia jako polityka kulturalna*, przeł. B. Baran, Warszawa 2009
Skarbek J., *Pozytywistyczna teoria wiedzy*, Warszawa 1995

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej